

A. P.:

Pisma s podeželja

VIII.

Naše podeželje so politično šolali tudi razni koristolovci, prihajajoči, ki so napravili iz politike demagogijo; s to demagogijo krmili neuke ljudi tako dolgo in do tolike mere, da ni hotel skoraj nihče več verovati niti najbolj resnicoljubnim ustam najdostojnejšega človeka. Laž, obrekovanje, natolcevanje, pa poleg napuh in sovraštvo, vse nagnusno, in še mnogo drugega, so bili v mnogočem gonilna sila političnega dela v naši domovini, in politična borba se je dvigala dostikrat skoraj do take stopnje, da je ogrožala že življenje svojega bližnjega, da ne govorimo o svojega bližnjega dobrem glasu, ki ga je »politični nasprotnik« skušal ponižati čim globlje, samo da bi se on sam postavil pred ljudstvo s čim sijajnejšo gloriolo. Kjer govori iz človeka sovraštvo, se rada pridruži laž. Poštenje propada, za dosego »ciljev« je opravičljivo vsako sredstvo, recimo še tako podlo moralno ali materialno nasilje. Ljudje izgubijo vsako vest. Vsako svoje zlo dejanje — zločin — motrijo le s svojega zornega »političnega« kota, ki mu radi pridajajo opravičilo »svetovnega nazora« in se pri vsem tem morebiti niti ne zavedajo, da so nasproti bližnjemu, ki nastopa v »občestvu« kot somišljenik drugega »svetovnega nazora« ali drugačne politične koncepcije, grmadili krivico nad krivico. Politika je postala sredstvo ubijanja, mesto da bi vodila ljudi k lepšemu življenju, in ni tedaj čudno, da je ljudstvo, ki v svojem jedru vedno pravilno in pravično sodi, postalo nezaupno ali celo sovražno proti nje glasnikom, velikim ali malim, ki so že davno izgubili stik z nameni, radi katerih so prav za prav stopili v politično življenje.

Politika se je torej popolnoma izmalččila; zgrešila je svoje poslanstvo, kajpak po krivdi svojih žrečev. Tako zvali »politiki« so gledali predvsem samega sebe in svojo partijo. Seveda ni nič lepšega kot po cenji narodovega zaupanja« zlesti na nekaj višji, donosnejši položaj, ki je postal za večino imenitna kupčija, tako rekoč molzna krava, za lagodno živ-

ljenje, lahek zaslužek in brezskrbno bodočnost. Skratka: osebna zadeva politikova. Narod je ostal pozabljen, in medtem ko je siromak gladoval, si je marsikateri njegovih »izvoljencev« gradil visoko hišo. Mesto kruha (a kaj vse spada h kruhu!) pa je uživalo ljudstvo fraze o svetovno - nazornih razprtijah, ki so razdelile narod v ovce in kozle, in so bili, menjaje po prilikah in uporabi, enkrat ovce kozli in kozli ovce. Take razmere so tirale ljudi v čedalje nevarnejšo opozicijo; in nihče se ne sme čuditi, ako bo tudi »naše dobro ljudstvo« danes ali jutri hodilo svoja pota. Diogenes išče pri belem dnevu človeka čistih rok; kdo ve, ali ga bo našel! A ne samo čistih rok, tudi neomadeževano dušo je treba imeti! Zal ne govori ljudstvo zaman, da je politika — — — pa kdo bi to grdo besedo ponavljal! Osebnost ali strankarsko koristiljubje, ki ga vodita morebiti še sovraštvo in laž, je demoraliziralo ljudi do ogorčenja. In še tako zelo zapletena demagogija ne bo mogla ničesar rešiti!...

Duša dnevne politike je postala — ampak to je zares žalostna resnica — demagogija. So ljudje v tem narodnem občestvu, ki so hoteli zavijati resnico, samo da bi narodu prikazali svojega neljubega bližnjega v čim bolj odbijajoči luči. Vest jim je popolnoma odpevedala, resnicoljubnost se jim je ubila. Koliko teh pa so zaslepljeni tudi verovali, kar so govorili!... Bog sam vedi, ali se zavedajo, da bo sodba za vsako hoteno ali nehoteno laž grozna, in da je demagogija sodba pisana!

Vzgojno je na podeželje vse skupaj — saj je razumljivo — prav slabo vplivalo. Kdor se tega ne zaveda, seveda ne more razumeti, da je sam slab javni delavec. V Dolini Sentflorjanski je marsikaj značilno; morda je posebna značilnost tudi ta, kot je bilo poprej omenjeno, da demagog ne ve, da uganja demagogijo in sam veruje svojim lastnim besedam. Ako je tako, pa res ni mogoče odgovoriti drugače, kot ponoviti tisto znano kritico:

O sveta preprostost!

davka in samoupravnih doklad za davčno leto 1939.

Upravni odbor zadruga je razpravljala na svoji seji od 4. novembra 1939. o vseh potrebnih ukrepih za primer, da bi zadruga vsled nepredvidenih vzrokov (vojno stanje) ne mogla pravilno poslovati.

III. Zadrudni skladi.

1. Socialni sklad.

Zadrudniki so na letni skupščini 14. maja 1933. v Ljubljani ustanovili socialni (podporni) sklad. Ta naj pomaga z brezobrestnimi posojili onim zadrudnikom, ki so vsled bolezni, nesreč ali drugih stisk zašli v težak življenjski položaj. Sklad je pričel poslovati s 1. julijem 1934.

V letu 1939. je 82 prosilcev prejelo iz tega sklada din 189.300—. Na dan 31. decembra 1939. je imelo 110 zadrudnikov izposojeni znesek din 151.16775. Od 1. julija 1934. do 31. decembra 1939. je prejel 501 prosilec brezobrestnih posojil za znesek din 1.072.598—.

Socialni sklad se zvišuje s prispevki po din 60— od vsakega novega zadrudnika, z 1% odbitkom od izplačilnih posmrtnin in s povrnjenimi stroški po prejemanju brezobrestnih posojil. Sklad izkazuje v letu 1939. prirastka din 9026—, stanje 31. decembra 1939. je din 189.09075.

2. Starostni sklad

Ta sklad so ustanovili zadrudniki na letni skupščini l. 1933. s tem, da so določili za sprejem v zadrugo v poznejših letih višje sprejemne pristojbine; za onega, ki bi pa teh poviškov na normalne sprejemne pristojbine ne poravnal, bodo prejeli ob njegovi smrti dediči za 12% do 24% (po starosti ob sprejemu) manjšo posmrtnino. Poleg teh procentov se večja starostni sklad z 1% odbitkom od izplačilnih posmrtnin — določila letna skupščina 23. maja 1937. — in s 5% obrestni naložene glavnice.

Starostni sklad je imel v poslovnem letu 1939. prirastka za din 10.55556, od tega se je izdalo za oproščene člane članskega prispevka in upravnin za din 2555—; čisti prirastek v tem letu znaša din 800056. Do danes je bilo od upravnega odbora oproščenih vseh plačil 15 zadrudnikov, od teh sta umrla 2 (Lesnika Miha, Maribor, in Levstik Miloš, Celje), ostane 13 zadrudnikov, za katere ta sklad plačuje članske prispevke.

Stanje starostnega sklada od 31. decembra 1939. je bilo din 54.145—.

3. Posmrtninski sklad.

Ko je »Društvo Učiteljska samopomoč v Ljubljani« v letu 1931. likvidiralo, je prepustilo svoje premoženje novo ustanovljeni »Zadrugi Učiteljska samopomoč v Ljubljani« z naročilom, da ga uporablja za izplačila posmrtnin kot posmrtninski sklad. Znano vam je, da nakazujejo zadrudniki prispevke za smrtne primere naknadno, zadruga je izplačala posmrtnine za umrle zadrudnike še prej, preden je prejela Vaše prispevke.

Posmrtninski sklad je izkazal 31. decembra 1939. din 100.05663. V poslovnem letu 1939. se je povečal za din 130— z izknjiženjem 13 deležev. Iz tega sklada je izplačala zadruga uprava (seveda s članskimi prispevki vred) v letu 1939. — 43 posmrtnin v znesku din 563.300—.

4. Rezervni sklad.

Rezervni sklad je vsota bilančnega dobička iz poslovnih let 1932. do danes. Stanje tega sklada (s čistim dobičkom za leto 1939. din 202578) je din 30.96474. Iz tega sklada sme zadruga kriti samo morebitno bilančno zgubo.

IV. Pravilnik o humanitarnih ustanovah in naša pravila.

Trgovsko ministrstvo je 6. decembra 1938. izdalo »Pravilnik o humanitarnih ustanovah«. Ta pravilnik je s svojimi ostrimi predpisi tako globoko posegel v poslovanje stanovsko-človekoljubnih ustanov, v njih upravo in nadzorstvo, da so ga odločno odklonile vse te ustanove. Ze v novembru in decembru 1938. so se prirajali sestanki, seje, posvetovanja, izbral se je ožji akcijski odbor v

Ljubljani, kateremu so se v letu 1939. pridružili akcijski odbori v Mariboru, Zagrebu, Beogradu, Novem Sadu in Sarajevu. Namen vseh teh akcij je bil, da se že izdani »Pravilnik« ne uveljavi, prepreči njegovo izvajanje ali pa s posebno uredbo izloči iz tega pravilnika vse stanovsko-človekoljubne ustanove.

Akcijski odbor v Ljubljani je priredil v januarju 1939. več javnih zborovanj v Ljubljani, Celju in Mariboru, na katerih so prireditelji poročali o »Pravilniku« in nevarnostih za humanitarne ustanove, če bi se ta pričel izvajati. Akcijski odbor je sestavil in izdal »Spomenico« v slovenskem in srbohrvaškem jeziku, jo v deputacijah predložil predstavnikom oblasti v Ljubljani, odličnejšim osebam pa poslal po pošti. V februarju 1939. se je napotila v Beograd 37 članska deputacija raznih humanitarnih ustanov. Ta je bila sprejeta od 4 ministrov, več ministrskih načelnikov in narodnih poslancev. Od ministra za trgovino in industrijo je dobila deputacija zagotovilo, da se predpisani pravilnik ne bo izvajal, pač pa bo to ministrstvo skupno z zastopniki teh ustanov sestavilo nov pravilnik za stanovske humanitarne ustanove.

Manjša deputacija 5 oseb je bila v Beogradu v mesecu marcu 1939. Ta je z zastopniki ministrstva (načelnik in referent) rešila na treh konferencah vsaj osnovo za novi pravilnik. Akcijski odbor v Ljubljani je v začetku maja 1939. izdelal obširen referat in ga odposlal po bankski upravi dravske banovine trgovinskemu ministrstvu. V tem referatu se ponovno in temeljito pojasnjuje naše stališče in upravičene zahteve.

Ze v februarju 1939. je trgovinski minister odložil izvajanje pravilnika do 6. septembra 1939., v avgustu podaljšal dobo do 6. decembra 1939., a malo pred potekom te dobe znova odložil izvajanje pravilnika do konca meseca aprila 1940.

Stanovsko-človekoljubne ustanove ničesar ne prosijo in ne zahtevajo od države. Same so si ustvarile s prispevki svojih članov skromne vire, iz katerih prejemajo člani in njihovi svoji primerne dobrine. Na ta način so poslovale te ustanove deset- in desetletja in uspešno. Naj se jim v človekoljubnem delu ne krati svobode!

Po zakonu o gospodarskih zadrugah iz leta 1937. se morajo vse zadruga prilagoditi predpisom tega zakona do septembra 1940. Naša nova pravila so v tesni zvezi s pravilnikom o človekoljubnih ustanovah; dokler ni uveljavljeno izvajanje tega pravilnika, odnosno ni zakonjen novi pravilnik, toliko časa ne vemo, kako naj naša pravila preuredimo. Upamo pa, da bo do konca aprila 1940. rešena ugodno tudi ta zadeva, nakar bo naša zadruga obravnavala nova, preurejena pravila na izredni skupščini v Ljubljani.

V. Sklep.

Učiteljska samopomoč je imela v poslovnem letu 1939. več pospeševalcev. Ti so bili: naši zaupniki po učiteljskih društvih, stanovska organizacija s svojim glasilom »Učit. tovarišem«, nabiralci novih priglasencev za zadrugo, zvesti in redni člani, člani upravnega in nadzornega odbora, člani odseka za preureditev pravil, itd. Vsem tem se za storjeno delo v prid naše zadruga najlepše zahvalimo, prosimo jih pa, da nam v tem pravcu ostanejo zvesti še vnaprej.

Zadrudno vodstvo poziva vse one tovariše in tovarišice, ki do zdaj še niso v našem krogu, da se nam čimprej pridružijo. Korist bodo od tega imeli le sami!

Šolski radio

—r Torek, 5. marca: Moji mali učenci in učenke iz Crne Reke v Vardarski banovini; g. Miroslav Demšar.

Petek, 8. marca: Kramljanje z mladino; g. Miroslav Zor.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 3. marca, ob 17. uri predavanje: Gospodarska navodila in tržna poročila.

M. Nagajka:

Prave egiptovske sanjske bukve

Kar se tiče sanj, moram priznati, da so vlepembna naprava. Takole sredi noči se zbudim in pomislim: Ali nisem prav zdajle bral časopis in v njem svoje ime? Bog ve, v kateri rubriki? Najbrže med napredovanji. In greš navsezgodaj po mestu in iščeš časopis, pa strahoma odkriješ v kotičku svoje ime in še nekako oddahneš se, ko vidiš, da si samo premeščeni in nič več. In je prav, da te že sanje opozorijo na novico, zakaj, če bi nenadoma in nepričakovano ugledal svoje ime med drugimi in videl, da si napredoval, hudo bi te pretreslo in mogoče bi te zadel srčna kap in še kaj drugega.

Vse bi bilo v redu, le radi razlage teh sanj je nekoliko težko. Sanjaš na primer o županu in tečeš gledat v sanjske bukve — nikjer nič o tem. Ali pa si se ponoči pogovarjal s poslancem, oči ti žarijo veselja — iščeš zjutraj po sanjskih bukvah, no, nikjer ni nič o kakem poslancu.

Zato bi bilo prav, da bi se te sanjske bukve nekoliko popravile. Številke, ki spadajo zraven, številke so nepomembne, malo kdo še stavi v loterijo. Poštena sodobna razlaga nekaterih sanj je pa krvavo potrebna. Tudi bi imel založnik takih popravljenih sanjskih bukv precej odjemalcev in bi lahko v kratkem času izdal drugo in tretjo izdajo.

Na primer bi moral v vsak način vstaviti nekaj takih primerov:

Avtonomija, govoriti o njej — sumljiv postati.

Avtonomija, doživljati jo — v kratkem boš imel opraviti z oblastjo.

Beograd, po njem hoditi — bližati se odlikovanju.

Beograd, od daleč ga videti — v kratkem dobiš neki dekret.

Borza, špekulirati na njej — pri prihodnji plači ti bodo nekoliko odrgali.

Borza, pogovarjati se o njej — pripravlja se zvišanje plač za 10%.

Cekin, videti ga v denarnici — po enomesečnem čakanju boš dobil stanarino.

Cankar, pogovarjati se z njim — nekdo intrigira proti tebi.

Dekret, brati ga — doživel boš nekaj nenavadnega.

Dopis, brati ga — pobirati bo treba prostovoljne prispevke.

Dopust, prositi zanj — dobil boš slabo oceno.

Dopust, preživljati ga — živel boš dalj časa v negotovosti.

Kačur Martin, v sanjah z njim govoriti — preselil se boš v neke višje hribe.

Kaplan, govoriti z njim — obetajo se mirni časi.

Kaplan, pripraviti se z njim — doživljal boš neprijetnosti.

Loterija, staviti vanjo — vložil boš prošnjo za napredovanje.

Nadzornik, videti ga — gotovo imaš dnevnik in tednik v neredu.

Nadzorstvo v cerkvi — neskaljeno sodelovanje med šolo in cerkvijo.

Napredovanje, pogovarjati se o njem — prošnja zanj se je nekje založila.

Napredovanje, doživeti ga — doživel boš razočaranje v vsakdanjem življenju.

Obrok, zamuditi ga pri mesečnem plačevanju — pozabil si sešteti zamude v razrednici.

Ocena, videti jo — v kratkem boš živčno zbolel.

Pečat, gospodariti z njim — prevzel boš upraviteljske posle.

Plača, prejemati jo — prihodnji mesec doživiš nov odtegljaj.

Poslanec, govoriti z njim — v kratkem boš premeščen na boljše mesto.

Poslanec, od njega preganjan biti — pri spremembi režima postaneš nadzornik.

Povišica, dobiti jo — doživel boš nekaj vselega.

Preiskava, biti v njej — v politiki neuspeh doživeti.

Premestitev, doživeti jo — nekdo rovati proti tebi.

Razred, učiti v njem — imel boš sitnosti zaradi metode.

Razrešitev, doživeti jo — obtožujejo te, da si politično nezanesljiv.

Rubežen, gledati jo — pregnali te bodo iz naravnega stanovanja.

Senator, videti ga — v kratkem dobiš večjo inspekcijo.

Sodnik, imeti opravka z njim — prišel boš v disciplinsko preiskavo.

Suknja, novo imeti — ustanovil boš novo stranko.

Suknja, raztrgano nositi — črni oblaki se zbirajo nad tabo.

Sola, staro poslopje — prošnja za odprtje paralelke bo odbita.

Sola, novo poslopje — premeščen boš v Ljubljano.

Tovariš, videti ga — ne pomeni nikoli nič dobrega.

Upokojen biti — iz nerodnega položaja se boš rešil na nepričakovan način.

Upravitelj postati — nekdo te sovraži in se ti priljuje.

Volitve, brati njih razpis — pomeni neko nevarnost zate.

Volitve, doživeti jih — sigurno boš premeščen.

Žep, raztrganega imeti — še dolgo ne boš doživel povišanja plače.

Žep, poln denarja videti — v kratkem dobiš povišico.

Župan, videti ga — vodstvo ljudstva ni zadovoljno s tabo.

Župan, govoriti z njim — šolski proračun bo odobren.

Župnik, govoriti z njim — zgodili se bodo nepredvideni dogodki.

Župnišče, biti v njem — v tvojem položaju se bo nekaj spremenilo.

Pa je seveda še nešteto različnih sanj, ki jih ni treba navajati, ker so same ob sebi razumljive. N. pr. videti učiteljico brez črne predpasnika, to gotovo ne more pomeniti kaj dobrega, to sprevidi lahko vsakdo brez sanjskih bukv. In je takih primerov še nešteto. Če pa bereš v sanjah o povišanju plač, pa priporočajo vsake sanjske bukve, da čim dalje časa spi, da boš več časa srečen — — —